

AY SERİSİ



Video Çözüm

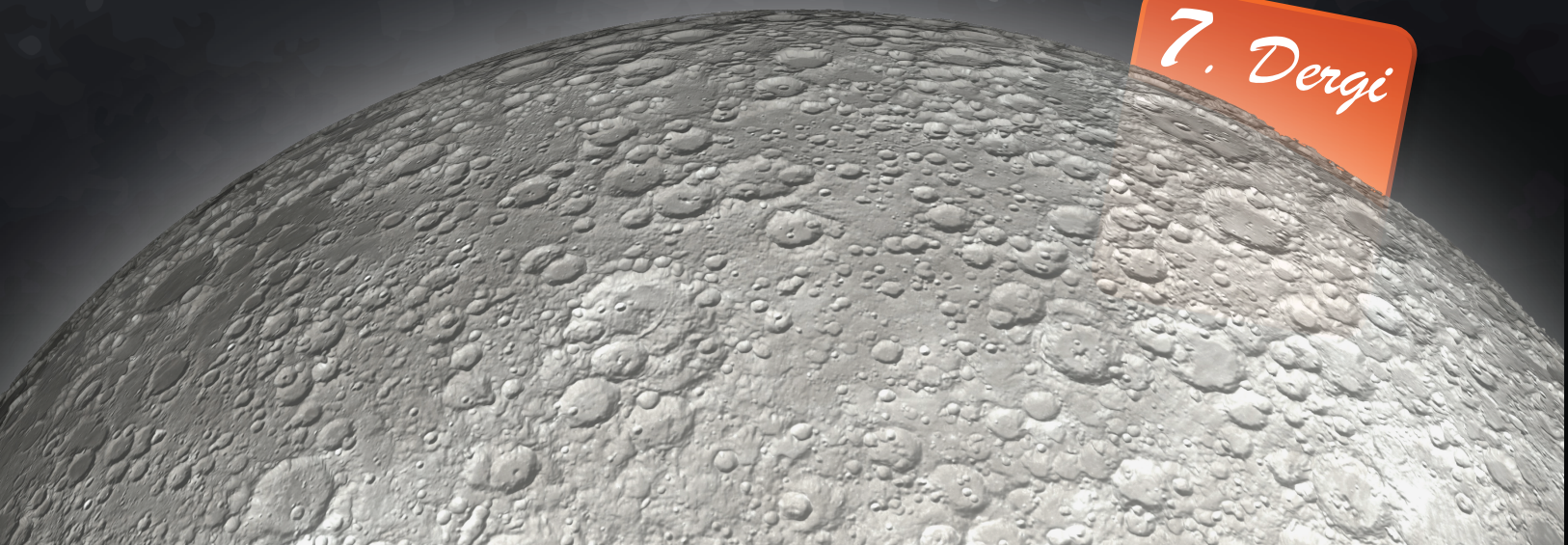


TÜRKÇE

7. SINIF

- Metnin Dil ve Anlatımı
- Anlatım Bozuklukları
- Yazım Kuralları (Yazımı Karıştırılan Sözcükler)
- Noktalama İşaretleri (Kısa Çizgi, Uzun Çizgi)
- Doğrudan ve Dolaylı Anlatım Cümleleri
- Benzetme Abartma Karşılaştırma Cümleleri

7. Dergi





PARAGRAF BİLGİSİ

METNİN DİL VE ANLATIMI

Bir metin oluşturulurken yazarın konuyu veya olayı aktarış yolunda kullandığı farklı yöntemler ve yaklaşımlar metnin dil ve anlatımı ile ilgilidir. Anlatıcı, üslup, anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme yolları, duygu belirten ifadeler, öznel ve nesnel yargılar, mecazlı söyleyişler vb. ayrıntılar metnin dil ve anlatımını belirler. Samimi veya resmî söyleyiş, olaylara yaklaşımlar da anlatımda etkilidir.



ETKİNLİK

1

Aşağıdaki metinlerin dil ve anlatımıyla ilgili numaralanmış yargılardan doğru olanları işaretleyiniz.

A Pandomim, evrensel bir tiyatro dilidir. Pandomim ya da mim sanatı olarak da adlandırılabilir. Pandomim, en sade şekilde sözsüz yapılan tiyatro olarak ortaya konabilir. Bu evrensel sanatın, tarihi çok eskilere dayanır. Pandomimde sanatçı; yüz ifadesi, mimikleri, el, kol ve beden hareketleri ile bir mesaj vermeye çalışır. Maske, pandomim oyuncusu ve seyirci arasında bir mesafe oluşturma işlevine sahiptir.

- ☐ 1. Öznel cümleler ağır basmaktadır.
- ☐ 2. Bilgilendirici bir metinden alınmıştır.
- ☐ 3. Açık ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.
- ☐ 4. Neden sonuç cümlesine yer verilmiştir.
- ☐ 5. Tanım cümlesine yer verilmiştir.

B Doğuştan getirdiğimiz bir kusur var: "Hepimiz mutlu olmak için dünyaya geldiğimize inanıyoruz." Bu kusurumuzu gidermedikçe dünya gözümüze çelişkilerle dolu bir yer gibi görünecektir. Çünkü her adımımızda dünyanın ve insan hayatının insanların mutlu bir yaşam sürdürmelerine olanak verecek biçimde tasarlanmadığını anlayacağız. İşte bu yüzden neredeyse bütün yaşlıların yüzlerinde aynı ifadeyi, yani düş kırıklığını görmek mümkündür.

- ☐ 1. Bir yargı gerekçesiyle birlikte verilmiştir.
- ☐ 2. Hikâye edici bir metinden alınmıştır.
- ☐ 3. Alanında uzman bir kişiden alıntı yapılmıştır.
- ☐ 4. Karşılaştırmaya yer verilmiştir.
- ☐ 5. Geçiş ve bağlantı ifadesine yer verilmiştir.

C Genç kız, kendini kabullenmekte başından beri zorlanmıştı. Kendini yetersiz hissetmediği bir zamanı hatırlamıyordu. Bu kez kendini bütünüyle kabullenmenin nasıl bir şey olacağını hayal etti. Yaptığı bütün hataları, ulaşamadığı bütün hayalleri ve bütün acılarını, her şeyi kabullendiğini hayal etti. Doğayı kabullendiği gibi. Bir buzulu, kutup martısını, denizde sıçrayan bir balınayı kabullendiği gibi... Böyle böyle özgür olmanın nasıl bir şey olduğunu hayal etti.

- ☐ 1. Tavsiye niteliğinde ifadeler yer verilmiştir.
- ☐ 2. Hikâye edici bir metinden alınmıştır.
- ☐ 3. Birinci kişi ağzıyla anlatılmıştır.
- ☐ 4. İkilemelere yer verilmiştir.
- ☐ 5. Benzetme yapılmıştır.

D Herkesin gözü ve kulağı haberlerden, dizilerden, reklamlardan çok hava raporlarında. Yarınki yazgımız kara kış mı, yoksa ılık hava mı olacak? İstanbul'a ilk defa gelen bir yabancı, Büyükelçi Cevdet Paşa'ya "İstanbul'un iklimi nasıldır?" diye sormuş. Hazretin verdiği cevap örnek alınacak söz hâline gelmiş: "O, hiç belli olmaz Ekselans." demiş, "Poyraz eser kış olur, lodos eser yaz olur." Bir bakıma iyi ki de eser. Ya esmeseydi rüzgâr yoksulu Ankara'dan daha da pis olurdu dört milyonluk şehrin havası.

- ☐ 1. Karşılaştırmaya yer verilmiştir.
- ☐ 2. Samimi bir üslup kullanılmıştır.
- ☐ 3. Tanımlamaya başvurulmuştur.
- ☐ 4. Kişileştirme yapılmıştır.
- ☐ 5. Mecaz anlamlı sözcüklere yer verilmiştir.



Aşağıdaki metinlerin dil ve anlatımıyla ilgili numaralanmış cümlelerden doğru olanların başındaki kutucuklara “D”, yanlış olanların başındaki kutucuklara “Y” yazınız.

A

Siska patilerinin üzerinde zar zor ayakta duran bir köpek... Işıklar, gölgeler ve birtakım gizli şeylerle dolu ormanda yapayalnız yaşayan yaşlı bir adam... Yaşlı adam sürekli bu çelimsiz köpeğe yaklaşmak ister ama köpek korkuyla ağaçların arasında kaybolur. Yaşlı adam onunla yakınlaşmak için köpeğe isim vermek ister. Sonunda köpeğe ismini yaşlı adamın torunu hediye eder: Kemik! Çünkü çok zayıftır, vücudundaki kemikler dışarıdan sayılıyordur.

1. Amaç sonuç cümlesine yer verilmiştir.

☐

3. Hayalî unsurlara yer verilmiştir.

☐

2. Betimleyici anlatımdan yararlanılmıştır.

☐

4. Farklı duyulardan yararlanılmıştır.

☐

5. İkilemelere yer verilmiştir.

☐

B

Akşam olmaya başlamıştı. Köye yaklaşınca ortalığı büsbütün bir kızılık kapladı. Kırmızı bir deniz gibi parlayıp kımıldayan bu bir karış boyundaki kuru bozkır otlarının üzerinde upuzun gölge yatıyor ve gölgenin başı, ileride aralarından yer yer çekirgeler fırlayan otların arasında kayboluyordu. Kahvenin önünde birkaç ihtiyardan başka kimse kalmamıştı. Beni görünce yerlerinden kalkmadan baktılar. Yanlarına gidip oturdum, sıcak bir bardak çay içtim, kim olduğumu anlattım. İçlerinden biri muhtarmış. Benden önceki öğretmenin gidişinin üzerinden altı ayı geçtiğini, o zamandan beri okulun kapalı durduğunu söyledi. “Daha harmanların hepsi kaldırılmadı. Çocuklar okula falan gelmezler. Beş on gün oturup dinlenirsin!” diye de ekledi.

1. Mecazlı bir anlatım vardır.

☐

3. Farklı duyulardan yararlanılmıştır.

☐

2. Üçüncü kişi ağzıyla anlatılmıştır.

☐

4. Amaç sonuç cümlesine yer verilmiştir.

☐

5. Betimleyici anlatımdan yararlanılmıştır.

☐

C

Dünyadaki bütün felaketlerin, uygunsuzlukların, bayağılıkların sebebi; her şeyden evvel kendini düşünmek illetidir. İlk bakışta insana bir kurnazlık ve akıllılık gibi görünen bu hâl hakikatte aptallıktır. Çünkü dünyada bir insanın başka bir insanın yardım ve ilgisine muhtaç olmadan yaşamasının mümkün olamayacağına hatta en kötü hayvanlarda bile birbirlerine yardım hissi mevcut bulunduğuna göre sadece kendini düşünmek ve başkalarının da böyle yapmasını istemek, kendi kendisinin kuyusunu kazmaktır. İnsan başkalarına yardım ettiği, başkalarını sevdiği kadar yükselir. Dünyada hayatın bir tek manası varsa o da sevmektir.

1. Tartışmacı anlatımdan yararlanılmıştır.

☐

3. Deyimlerden yararlanılmıştır.

☐

2. Öznel cümleler ağır basmaktadır.

☐

4. İkilemelere yer verilmiştir.

☐

5. Karşılaştırmaya başvurulmuştur.

☐



ETKİNLİK 3

Aşağıdaki metinlerin dil ve anlatım özellikleriyle ilgili verilen ifadelerdeki boşlukları tamamlayınız.

A

Pespembe, gencecik bir adam hayal edin. Tatlı bir çocuğun diri yanakları ile yumuşak, kahverengi saçlarına sahipti Akif. Ayakları mini minnacık, kolları sıra dışı bir biçimde kısa, elleri bebek eli gibi yumuk yumuktu. Konuşurken sanki çok mutluymuş, bir an dahi yerinde duramayacak kadar hayat doluymuşçasına kendine has bir şekilde dans ediyor, hoplayıp zıplıyordu. Açıkçası şehrin göbeğinde mutlu bir hayat görmek beni o günlerde çok şaşırtıyordu.

Dil ve Anlatım Özellikleri

1. Hem hem de anlatım biçiminden yararlanılmıştır.
2. söz sanatından yararlanılmıştır.
3. bir dil kullanılmıştır.

B

Araştırmacılar; Afrika'da yaşayan yaban köpekleri üzerinde yaptıkları bir çalışma sonucunda ilginç bir bilgiye ulaştılar. Köpek sürüsünün avlanmak için harekete geçip geçmeyeceğini sürü üyelerinin çıkardığı hapsiriğe benzer sesin sayısı belirliyor. Yeterli sayıda köpek bu sesi çıkarırsa sürü avlanmak için harekete geçiyor. Ancak sürüde baskın özelliklere sahip bir dişi ve bir erkek köpek varsa ve onlar ses çıkardıysa sürünün ses çıkaran diğer üyelerinin sayısı az bile olsa köpekler avlanmak için harekete geçebiliyor.

Dil ve Anlatım Özellikleri

1. anlatım biçimiyle yazılmıştır.
2. Kanıtlanabilirlik açısından cümleler bulunmaktadır.
3. Geçiş ve bağlantı ifadesine yer



ETKİNLİK 4

Aşağıdaki metni dil ve anlatım özellikleri yönünden inceleyip bulduğunuz çıkarımları alttaki boşluğa yazınız.

Romani, tarih ve coğrafyayla yarışa sürmeye kalkmış olan yazarlar var: Alexandre Dumas, birbirini izleyen romanlarla, tüm Fransa tarihini baştan yazmaya kalkışır. Balzac da coğrafyası, köyü, kenti, taşrası, başkenti, bireyi ve toplumuyla XIX. Yüzyıl Fransa'sını yansıtmak ister bize. Ülkemizde tüm Türkiye'nin romanını yazmaya yeltenen yazarlara pek rastlanmasa bile romancılardan bazıları hiç değilse belirli bir bölgeyi şöyle böyle yazıya kazandırmıştır. Tabi bu eserler akıllara durgunluk verecek eserler sayılmazlar.

1.
2.
3.
4.



1. Sular yine alçalmış, diye düşündü genç çocuk. Altındaki eski çürük sandalın dipteki çamuru taradığını duydu. Çamur adaları arasındaki zorlu geçitti burası. Bu bataklığın bütün su yollarını karış karış bilirdi. Bataklık, onun büyülü ülkesiydi. Bugün olduğu gibi akşamları dedesinin sandalını alır, sık sık bir başına dolaşmaya çıkardı. Ülkesini denetlemeye çıkmış bir prensti sanki.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili,

- İkilemelere yer verilmiştir.
- Aşamalı bir durum söz konusudur.
- Koşul-sonuç cümlesi vardır.
- Benzetme yapılmıştır.

İfadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

- | | |
|---------------|--------------|
| A) I ve III. | B) I ve IV. |
| C) II ve III. | D) II ve IV. |

2.

Ünlü yazar Aytmatov'un "Cengizhan'a Küsen Bulut" adlı romanı, aslında "Gün Olur Asra Bedel" adlı romanın içinde yer alması gereken ve onu tamamlayan uzun bir bölümdür. Fakat on yıl kadar önce kaleme alınan o eserde Rusya'yı en çarpıcı örneklerle ağır bir şekilde suçlayan bu bölüme izin verilmemiş. Bu romanında Aytmatov "Gün Olur Asra Bedel" in kahramanlarından biri olan öğretmen Kuttubayev'in kayboluşunu anlatıyor. Bu hem çok güzel bir aşk hikâyesi hem de "bireylerin durumu" gibi evrensel bir konunun işlenmesidir.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Geçiş ve bağlantı ifadesine yer verilmiştir.
- Özel ifadeler bulunmaktadır.
- Pekiştirme kullanılmıştır.
- Karşılaştırma yapılmıştır.

3.

– Damlaya damlaya göl olur.
– Göl olmaz, dedim.
– Nasıl, dedi, göl olmaz mı?
– Olmaz, büyükbaba.
Çatık kaşla,
– Ya ne olur, dedi.
– Damlaların düştüğü yer çukursa göl olur. Ama çukur değilse... Damlar, damlar, damlar...
– Eeee? Sonra?
– Sel olur akar gider.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Hikâye edici anlatım kullanılmıştır.
- Nesnel cümleler ağır basmaktadır.
- Üçüncü kişi ağızyla anlatılmıştır.
- Koşula bağlılık söz konusudur.

4. Herhangi bir konuda okuyucuya bilgi vermek, bir gerçeği açıklamak ya da bazı bilgiler çerçevesinde bir düşünceyi savunmak amacıyla yazılan bilgilendirici metin türüne "makale" denir. Makale gerek Tanzimat Dönemi'nde gerekse Servet-i Fecriati dönemlerinde gerçek makale olmaktan oldukça uzak bir kimliğe sahiptir. Bu dönemlerde makale basit bir yazı gibidir. Millî Edebiyat ve özellikle de Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte makale, asıl kimliğine kavuşur ve birçok kişi tarafından dergi ve gazetelerde makaleler yazılmaya başlanır. Bu dönemlerde Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ziya Gökalp, Refik Halit Karay, Fali Rıfkı Atay, Peyami Safa, Halit Fahri Ozansoy makale türünde ön plana çıkan kişilerdir.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Örneklendirilmeden faydalanılmıştır.
- Açıklayıcı anlatımdan yararlanılmıştır.
- Benzetme söz sanatı kullanılmıştır.
- Tanım cümlesine yer verilmiştir.



5.

Ardanuç anılara gömülüyor. Ülke genelinde hızlanan kırdan kente göç olgusu buraya daha da sert işlemiş. Kimle konuşsam ilk konu “göç”. Artvin İl Planlama Raporu’na göre Ardanuç’un 1990-2005 arasında nüfus artışı eksi %22 iken bu oran Türkiye’de %18,3 olmuş. Köylerdeki durum daha da vahim, bu dönemdeki köy nüfus artış hızı eksi %32,5. Bir emekli öğretmen şöyle anlatıyor: “Bizim bu bölgede okumayan kimse yoktur. Her haneden en az bir memur çıkmıştır. Kimisi emekli olup dönüyor, kimisi dönmüyor. Babalar eskiden evlatlarını seçmek zorunda kalırdı. Mesela benim babam kardeşimi şehre yollamadı.”

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Alıntı cümlesine yer verilmiştir.
- B) Bilgilendirici bir metinden alınmıştır.
- C) Betimleyici anlatımdan yararlanılmıştır.
- D) Sayısal ifadelerle anlatım desteklenmiştir.

6. Dolaşarak gazete ve dergi satanlar olurdu bu sokakta. Mahkemelerde hakkını alamamış kimi insanlar da uğradıkları haksızlık karşısında tepkisiz kalmamak için ellerindeki belgeleri bir köşede sergiler, kendileriyle ilgilenen insanlara durumlarını anlatıp susmadıklarını, yılmadıklarını, savaşmaya devam edeceklerini kanıtlamaya çalışırlardı. Bir tür protesto alanı sayılabilirdi burası, Londra’daki Hyde Park gibi. Tabii bin dört yüz hektarlık görkemli bir parka göre dört yüz metrecik uzunluğuyla demokrasimizin ölçüsü hakkında da bir fikir veriyordu.

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İkileme kullanılmıştır.
- B) Benzetme yapılmıştır.
- C) Amaç-sonuç ifadesi vardır.
- D) Kişisel görüşlere yer verilmiştir.

7.

Tren gelip geçtikten sonra bozkıra tam bir sessizlik çökerdi. Yer göçmesinden sonra duyulan sessizliğe benzerdi bu sessizlik. İşte o sessizlik içinde de tilki, havadan, uzaktan uzağa, pek anlaşılmayan belki de kendi kalbinden gelen başka bir ses duyardı. Tilki; koştuktan şişen, sızlayan tabanlarını yalaya yalaya, hafif hafif inlemekten başka bir şey yapamıyordu. Etrafın hâline üzülmüyordu. Yolun iki yanı çeşitli kâğıtlarla, tomar tomar gazetelerle, ezilip bükülmüş konserve kutularıyla ve işe yaramaz öteberi ile doluydu.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı duyulardan yararlanılmıştır.
- B) Hayalî unsurlara yer verilmiştir.
- C) Deyimlerden yararlanılmıştır.
- D) İkilemelere yer verilmiştir.

8.

Einstein bir gün oğluna mektup yazar: “Sevgili Albert, ...Piyanoyu sevmene çok sevindim... Piyanoda hoşuna giden parçaları çal, öğretmenin ödev olarak vermese de çal. En çok bu şekilde öğrenebilirsin. Bir işi zevk alarak yaptığında zamanın nasıl geçtiğini fark etmezsin. Ben de bazen işime öyle dalıyorum ki öğle yemeğini yemeyi unutuyorum.”

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tavsiye niteliğinde ifadelerle yer verilmiştir.
- B) Abartma sanatına başvurulmuştur.
- C) Koşul bildiren yargıya yer verilmiştir.
- D) Karşılaştırma yapılmıştır.

9.

(I) Seydi Ali Reis’in hem anne tarafından hem baba tarafından neredeyse tüm sülalesi denizciydi. (II) Hani imkânları olsaydı evlerini bile deniz üzerindeki bir salda kuracak kadar bu tuzlu suları severlerdi. (III) Üstelik İstanbul’un fethinden beri Galata Tersanesi sadece onun ailesinden sorulurdu. (IV) Nitekim dedesi bahriye müsteşarı, babası ise tersane kethüdası olarak görev yapmaktaydı.

Bu cümlelerle ilgili,

- I. cümlede tahmin anlamı vardır.
- II. cümlede benzetme yapılmıştır.
- III. cümlede örtülü anlam vardır.
- IV. cümlede tanım yapılmıştır.

değerlendirmelerinden hangisi doğrudur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.



DİL BİLGİSİ

ANLAMSAL (ANLAMA DAYALI) ANLATIM BOZUKLUKLARI

1. GEREKSİZ SÖZCÜK KULLANILMASI

Bir sözcük cümleden çıkarıldığında cümlelerin anlam ve anlatımında bir bozulma, daralma olmuyorsa o sözcük gereksizdir. Cümlede gereksiz sözcüğün kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek Kulağıma doğru eğilip **alçak sesle** bir şeyler **fısıldadı**.

Fısıldamak zaten alçak sesle olacağı için cümlede ikisinin birden kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

► Pekleştirme amacıyla kullanılan bazı sözcükler, anlatım bozukluğuna sebep olmaz.

Örnek Tüm yemekleri ben kendim yaptım. (Anlatım bozukluğu yok.)



ETKİNLİK 5

Aşağıdaki cümlelerden gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu olanları işaretleyip gereksiz olan sözcüğü karşısına yazınız.

- | | |
|--|--|
| ☐ 1. Çevresindekilere aldırış etmeden telefonda yüksek sesle konuşuyor. | |
| ☐ 2. Geçmişteki hatıraların kimisi hüznü verirken kimisi mutlu ediyor. | |
| ☐ 3. Kardeşimin yaptığı resim çok güzel olmuş. | |
| ☐ 4. Aşağı yukarı iki üç yıldan beri memleketime gidemiyorum. | |
| ☐ 5. Bir gün seninle ilk tanıştığımız yere gidip bir fotoğraf çekilelim. | |
| ☐ 6. Kardeş okulumuzdaki öğrenciyle yıllardır mektuplaşıyoruz. | |
| ☐ 7. Sınıfımızda boyu en uzun olanlar daima arka sıralarda oturur. | |
| ☐ 8. Bu kış hava sıfırın altında 15 dereceye kadar düşecekmiş. | |

2. ANLAMCA ÇELİŞEN SÖZCÜKLERİN BİRLİKTE KULLANILMASI

Anlamca birbiri ile uyuşmayan sözcüklerin bir arada kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek Aşağı yukarı tam beş yıldır bu evde yaşıyorlar.



ETKİNLİK 6

Aşağıdaki anlamca çelişen sözcüklerin bulunduğu cümleleri işaretleyiniz.

- | | |
|--|--|
| ☐ 1. Bundan tam on beş yıl kadar önce de bu bölgede büyük bir sel felaketi yaşanmış. | |
| ☐ 2. İnaniyorum ki bizim takım böylesine önemli bir maçı kazanabilir. | |
| ☐ 3. Şehir dışına çıkmadan önce eminim ki bize de uğrayacaktır mutlaka. | |
| ☐ 4. Yeni transferimiz hakkında söylenenler hiç kuşkusuz doğru olmalıdır. | |
| ☐ 5. Belki geziye katılmamasının kendine göre geçerli sebepleri vardır mutlaka. | |
| ☐ 6. Böylesine bir işte çalışmak için daha henüz çok küçüktü. | |
| ☐ 7. Bilgi yarışmasını kazanmamızı sağlayan kişi hiç şüphesiz Hakan olsa gerek. | |
| ☐ 8. Bilgisayarın tamiri için galiba seni de ofise çağırarak gibi. | |



3. SÖZCÜĞÜN YANLIŞ ANLAMDA KULLANILMASI

Bir sözcük, şekilce ve anlamca benzeri ile karıştırılıp yanlış kullanıldığında anlatım bozukluğu meydana gelir.

Örnek Öğrenciler **azımsanmaktan** hiç hoşlanmaz. (Yanlış)

Öğrenciler **küçümsenmekten** hiç hoşlanmaz. (Doğru)



ETKİNLİK

7

Aşağıdaki cümlelerde yanlış anlamda kullanılan sözcüklerin altını çizip karşlarına doğrularını yazınız.

1.	Yeni bir ortama girdiğinde veya yabancı insanlarla karşılaştığında oldukça çekimser davranıyor.	
2.	Yıllar sonra bir araya gelen iki arkadaş saatlerce eski resimlere bakıp iç geçirdiler.	
3.	Sakatlığı iyileşen oyuncumuz önümüzdeki maçta kadrodaki yerini alacak.	
4.	Arabanın yüklü olması ve bakımlarının tam olmaması yakıtın çok gitmesini sağladı.	
5.	Salgın hâline gelen bu hastalığa yakalanma şansımız her geçen gün artıyor.	
6.	Temizliğin dozunu artırınca kullandığı temizlik malzemelerinden dolayı elleri hep tahrip olmuş.	
7.	Sıkma, keşkek ve zerde Aydın'a özgün düşün yemeklerindendir.	
8.	Sınıfımıza yeni gelen öğrenci rehberlik dersinde kendini bize tanıştırdı.	
9.	Bu marketteki ürünlerin fiyatı çok pahalı olduğu için başka markete gittik.	
10.	Ağzında bakla ıslanmaması sayesinde sırrımızı herkes duymuş.	

4. SÖZCÜĞÜN YANLIŞ YERDE KULLANILMASI

Cümledeki zarf ve sıfat görevli sözcüklerin yerli yerince kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek İzinsiz idari bölüme girmek doğru değil. (Yanlış)

İdari bölüme **izinsiz** girmek doğru değil. (Doğru)



ETKİNLİK

8

Aşağıdaki cümlelerde yanlış yerde kullanılan sözcükleri bulup altına cümlelerin doğrusunu yazınız.

- Fazla sosyal medyada vakit geçirenler, ödev yapmaya ve kitap okumaya vakit bulamıyor.
✓
- Tatilden dönünce ilk eve babam sonra biz girdik.
✓
- Üç üniversiteli genç, yanımıza gelip başlattıkları sosyal yardımlaşma projesiyle ilgili bilgi verdi.
✓
- Bu yarışma programı uygulamasında sürekli aynı sorular çıkıyor.
✓
- Görgü tanıkları hâkim karşısında kısaca bildiklerini anlattı.
✓
- Yeni AVM'ye geldim ki birden yağmur başladı.
✓



5. DEYİM YANLIŞLIĞI, DEYİMİN YANLIŞ ANLAMDA KULLANILMASI

Deyimler kalıplaşmış, belli bir anlamı karşılayan sözcük gruplarıdır. Kullanılan deyim cümleye uygun düşmemesi anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek “Düğün masraflarının üstesinden nasıl geleceğimiz konusunda biraz **kafa karıştırmalıyız.**” cümlesinde “**kafa karıştırmak**” deyimini “önceki düşüncelerini altüst etmek” anlamındadır ve cümleye anlamca uygun düşmemektedir. Bunun yerine “**kafa yormak**” deyimini kullanılmalıdır.



ETKİNLİK

9

Aşağıdaki cümlelerde yer alan deyim yanlışlarını düzelterek altlarına doğrularını yazınız.

1. ➤ Bu konuda size söyleyeceklerime dikkatlice kulak kabartın.



.....

2. ➤ Üniversiteyi kazandığını duyunca sevinçten etekleri tutuşmuştu.



.....

3. ➤ Dördüncü dersteyken okulun zili bir türlü çalmıyor ama midem zil çalıyordu.



.....

4. ➤ Dünya devletleri artık Filistin'e yardım elini açmalıdır.



.....

6. MANTIK, SIRALAMA VE KARŞILAŞTIRMA HATALARI

Cümlede verilen kavramların önem sırasının karıştırılması ya da cümlelerin mantık açısından yanlış olması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek “İş yerindeki bu çalışkanlığına bırak seni müdür yapmayı sana yeni bir bilgisayar bile alırlar.” cümlesinde mantık bakımından müdür olmak, bilgisayar sahibi olmaktan daha önemli olduğu için cümlelerin doğru hâli “İş yerindeki bu çalışkanlığına bırak sana yeni bir bilgisayar almayı seni müdür bile yaparlar.” şeklinde olmalıdır.

Varlıklar, durumlar ve kavramlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirtmek için yapılan karşılaştırmalar; iki farklı yoruma neden oluyorsa bu durum anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek “Maket yapmayı kardeşimden çok severim.” cümlesinden iki anlam çıkar:

1. Maket yapmayı kardeşim de sever ama ben daha çok severim.
2. Ben kardeşimi severim ama maket yapmayı kardeşimi sevdiğimden daha çok severim.

Bu durumda anlatılmak istenen belli olmadığı için cümlede anlatım bozukluğu vardır.



ETKİNLİK

10

Aşağıda mantık, sıralama veya karşılaştırma hatası bulunan cümleleri işaretleyiniz.

1.	Eskiden dayım bırak yemek yapmayı yumurta bile kıramazdı.	
2.	Şu aralar hep abur cubur yiyor hatta beslenmesine eskisi kadar dikkat etmiyordu.	
3.	İlçemizde ilki gerçekleştirilen bu etkinlikte katılım rekoru kırıldı.	
4.	Bırak sana sırrımı vermeyi bundan sonra konuşmam bile.	
5.	14'e karşı 20 oy alan Yiğit sınıf başkanı seçildi.	
6.	Okulun merdivenleri buz tutunca öğrencilerin birçoğu düşerek kayıyordu.	
7.	Yeni açılan havuzda sık sık hatta arada bir yüzmeye gidelim.	
8.	Bu kararın çıkmasını günlerce, haftalarca, aylarca sabırla bekledik.	



7. ANLAM BELİRSİZLİĞİ

Cümlelerde kişi zamiri kullanmamak ve bazen de virgülün kullanılmaması anlam belirsizliğine yol açar. Bu da anlatım bozukluğuna neden olur.

Örnek

Evini hepimiz çok beğendik. (Yanlış)
 Senin evini hepimiz çok beğendik. (Doğru)
 Onun evini hepimiz çok beğendik. (Doğru)

Çocuk odasını bizlere gösterdi.
 Çocuk, odasını bizlere gösterdi.
 (Bu iki cümlede virgülün kullanılıp kullanılmayacağını anlatılmak istenen ifadeye göre belirleriz.)



ETKİNLİK

11

Aşağıdaki cümlelerde anlam belirsizliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu olanları işaretleyiniz.

1.	Küçük yavru kediyi alıp evine götürdü.	
2.	Kalemimi bir soru çözümü için kullanıp ona geri verdim.	
3.	Gazete okumayı dergi okumaktan daha çok seviyorum.	
4.	Şair çocuklardan övgüyle bahsediyordu.	
5.	Genç polis, karşıdan karşıya geçen yaşlılara yardımcı oldu.	
6.	Dikkatli davran arkadaşın gibi hata yapma.	
7.	Bu akşamki mezuniyet gecemize hepinizi bekliyorum.	
8.	Deniz kenarındaki evini çok beğendik.	



ETKİNLİK

12

Aşağıda yer alan cümlelerdeki anlatım bozukluklarını nedenleri ile eşleştiriniz.

☐ Tekrar tekrar finalde attığımız o güzel golü izledim.	☐ a Gereksiz Sözcük Kullanılması
☐ Mağazadan aldığı ürünü geri iade etti.	☐ b Anlamca Çelişen Sözcüklerin Birlikte Kullanılması
☐ Eminim bugüne kadar gerekli tedbirleri almış olmalısınız.	☐ c Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması
☐ Listede adımları son sırada görünce beynimden aşağı kaynar sular döküldü.	☐ d Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması
☐ Bahçeye ektiğimiz fidanlar çok yakında filizlenecek.	☐ e Deyim Yanlışlığı, Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması



ETKİNLİK

13

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanlar için “D”, yanlış olanlar için “Y” kutucuğunu işaretleyiniz.

		D	Y
1	“Arka bahçeden gelen koku yüzünden burnunun direği sızlıyordu.” cümlesinde deyim yanlışlığından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır.	☐	☐
2	“Üniversiteye başladığımda ilk onunla tanışmıştım.” cümlesinde gereksiz sözcük kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır.	☐	☐
3	“Başkan yardımcısına odaya gelmesi için seslendi.” cümlesinde anlam belirsizliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır.	☐	☐
4	“Sevgi, umut, mutluluk gibi duyularımızı hiçbir zaman kaybetmemeliyiz.” cümlesinde “duyularımızı” sözcüğü yanlış anlamda kullanılmıştır.	☐	☐
5	“Bırak seninkiler gibi güzel resim yapmayı senin gibi çizgi bile çizemiyorum.” cümlesinde sıralama hatasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır.	☐	☐



ETKİNLİK 14

Aşağıdaki cümlelerde yapılan anlatım bozukluklarını düzelterek cümlelerin doğrusunu altına yazınız.

- Aynadan yankılanan ışık gözlerimizi rahatsız ediyordu.
✓
- Askere gittiğini mahalledeki herkes yeni öğrendi.
✓
- Son zamanlarda fazla televizyon izliyor kardeşim.
✓
- Elinden geleni ardına koymuyor, sınavı kazanabilmek için çok çabalıyordu.
✓
- Dün sipariş ettiğimiz ürünler bugün mutlaka teslim edilmiş olmalı.
✓
- Okulumuzdaki münazarada finale kalan iki takım öğretmenin belirlediği konuyu karşılıklı tartışıyorlardı.
✓



ETKİNLİK 15

Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlatım bozukluklarının nedenini belirleyip ilgili kutucuğu işaretleyiniz.

		Gereksiz Sözcük Kullanılması	Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması	Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması	Deyim Yanlışlığı	Anlamca Çelişen Sözcüklerin Bir Arada Kullanılması	Mantık ve Sıralama Hatası	Anlam Belirsizliği
1.	Haftanın ilk günü pazartesi doktordan sıra aldım.							
2.	Cumhuriyet 29 Ekim 1923 yılında ilan edildi.							
3.	Bırak yürümeyi top oynayacak hâlim bile yok.							
4.	Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.							
5.	Çok istediği arabasına kavuşmasının sevinciyle gözleri dönmüştü.							
6.	Video düzenleme programlarıyla ilgilenmeyeli aşağı yukarı tam beş yıl oldu.							
7.	"B" harfi ile başlayan, ilk aklına gelen kelimeyi söyler misin?							
8.	Hiçbir duyguyu anlayamadık senin yüzünden.							
9.	Uykusuz araba kullanmaya çalışmak, kazalara davetiye çıkarıyor.							
10.	Haberlerde gördüklerim karşısında saçlarım diken diken oldu bir anda.							



1. İnatlaşıp duruyor, ateşe körükle gidiyordu hep.
Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Deyim yanlışlığı
 - B) Gereksiz sözcük kullanılması
 - C) Sözcüğün yanlış yerde kullanılması
 - D) Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması
2. Çocuğun saçları çok büyüdüğü için onu berbere götürdük.
Aşağıdakilerin hangisinde, bu cümledekiyle aynı türden bir anlatım bozukluğu vardır?
 - A) Eminim bu konu orada konuşulmuş olmalı.
 - B) Daha kütüphanemizin açılışı yapılmamıştı henüz.
 - C) Yemekler, çok dışarıda kaldığından bir günde bozulmuş.
 - D) Karşı binalardan yansıyan ses, hepimizi biraz ürpertmişti.
3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gereksiz sözcük kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?**
 - A) Kesinlikle az sonra gök gürleyip yağmur yağabilir.
 - B) İyi günde, kötü günde hep yanımda olur arkadaşım.
 - C) Her konuda fikir ve düşüncelerini dile getirmekten geri kalmazdı.
 - D) Son zamanlardaki olumlu tavırlarıyla öğretmenlerinin gözüne batıyordu.
4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim yanlış kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?**
 - A) Askerden dönen abisini görünce mutluluktan havalara uçtu.
 - B) Ricamızı reddetmedi, sonra karar vereceğini söyleyerek açık kapı bıraktı.
 - C) Biz çalışırken o hiçbir iş yapmıyor, kılını bile kıpırdatmıyordu.
 - D) Türk milleti, İstiklal Savaşı'nda varlığını dışını tırnağına geçirip göstermişti.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde herhangi bir anlatım bozukluğu yoktur?**
 - A) Balık tutmayı senden daha çok severim.
 - B) Çadırın başında ikişer saat süreyle bekliyorduk hepimiz.
 - C) Gelecekte yaşayacağımız mutlu günlerin hasretini çekiyorum.
 - D) Galiba benim söylediklerimin hiçbirini net olarak anlamadı.
6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlamca birbiriyle çelişen sözcüklerin bir arada kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır?**
 - A) Her yardım isteyen kişiye elinden geleni yapardı.
 - B) Gönderdiğim elektronik postaları eminim okumuş olmalılar.
 - C) Haftada bir kez çarşıda pilav satan amcanın yanına uğrardım mutlaka.
 - D) Belediyeye ait kırk yolcunun bulunduğu gezi otobüsü yolda kalmış dün gece.
7. Gönüllü hayvanseverler olarak bir çatı etrafında toplanarak insanları bilinçlendirmek için bazı çalışmalar yapacağız.
Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisi ile giderilebilir?
 - A) "olarak" sözcüğü cümleden atılarak
 - B) "etrafında" sözcüğü yerine "altında" sözcüğü getirilerek
 - C) "gönüllü" sözcüğü "çalışmalar" sözcüğünün önüne getirilerek
 - D) "toplanaarak" sözcüğü yerine "buluşarak" sözcüğü getirilerek
8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu yoktur?**
 - A) İlgi ve alakanız için çok teşekkür ederiz.
 - B) Takımımızda mutlaka bir oyuncu eksik olmalı.
 - C) Aşağı yukarı on yıl olmuştu onunla görüşmeyeli.
 - D) Bugün çok başım ağrıyınca öğleden sonra okula gitmedim.



9. Anlatım bozukluğuna yol açan bazı durumlar şunlardır:
- Sözcüklerin yanlış anlamda kullanılması
 - Sözcüklerin cümle içinde yanlış yerde kullanılması
 - Aynı anlama gelen sözcük veya söz gruplarının aynı cümle içinde kullanılması

Aşağıdaki anlatım bozukluklarından hangisi bu açıklamalardan herhangi biriyle ilgili değildir?

- A) Dün parkta eski okul müdürümüzü gördük.
 B) Hızlı adımlarla merdivenden yukarı çıkıyordu.
 C) Aradığınız sanatçının adı ağzımın ucunda ama bir türlü söyleyemiyorum.
 D) Turşuların kapakları açılınca mutfağı bir anda sarımsak kokusu kapsadı.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlam belirsizliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Yaşlı adam, içeri girince doktora selam verdi.
 B) Öğleden sonra okula gitmediğini e-Okul'dan bakınca öğrendim.
 C) Genç odasını bu mağazadan almıştı.
 D) Çocuk kıyafetlerini tek tek katladı.

11. (I) İki kardeşten en küçüğü eylülde okula başlıyordu. (II) Çocukların okul hazırlıklarını tamamlayan anne, buruk bir mutluluk yaşıyordu. (III) Tüm bu heyecanı eşiyle birlikte yaşamak, onun uzun süredir hayal ettiklerinden yalnızca biriydi. (IV) Fakat işlerinden dolayı eşi Kasım Bey, bir süredir yurt dışındaydı ve uzun bir süre daha ailesinden uzak kalacaktı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden farklı bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) İtalya'da hâlâ etken yanardağlar var.
 B) Seninle bu yüzden dolayı ciddi konularda konuşmak istemiyorum.
 C) Sınavlardan yüksek puan alması kitap okumasına bağlıdır.
 D) Ninem dokuduğu çorapları bayramda torunlarına armağan ederdi.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcüğün yerine yanlış anlam verecek şekilde başka bir sözcüğün kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır?

- A) Grafik ve tasarım konusunda öğrenim görmek için yaşadığı şehirden ayrılmak durumunda kaldı.
 B) Günay Yayınlarının "Ay Dergisi" serisi 2024 tarihinde okullarla buluştu.
 C) Öğrencilerimizin birbirinden güzel yazıları, ilimizin çıkardığı edebiyat dergisinde yayımlandı.
 D) Bu yaz tatilinde iki kardeş de babasıyla tarlada tohum ekmiş, bahçelerden meyveler toplamıştı.

14. Aşağıdaki tabloda yer alan cümlelerdeki anlatım bozuklukları nedenleriyle birlikte eşleştirilmek istenmiştir.

	Cümleler	Anlatım Bozuklukları
I.	Son aldığım test kitabının ücretini henüz ödemedim.	Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması
II.	Devletin gizli sırlarının çok iyi saklanması gerek.	Gereksiz sözcük kullanılması
III.	Doktor olarak doğduğu şehre tayin oldu.	Mantık ve sıralama hatası
IV.	Son zamanlarda buralara bırak yağmuru kar bile yağmıyor.	Sözcüğün yanlış yerde kullanılması

Tablodaki eşleştirmelerin doğru olabilmesi için numaralanmış cümlelerden hangilerinin yer değiştirmesi gerekir?

- A) I ve II. B) I ve III.
 C) II ve IV. D) III ve IV.

15. Teklifimi yapar yapmaz hemen kabul etti, bugünden razıymış anlaşılan.

Aşağıdakilerin hangisinde, bu cümledekiyle aynı türden bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Akıllı bir karış havada olduğundan son zamanlarda mantıksız kararlar alıyordu.
 B) İşçilerin paralarını alın terleri kurumadan ödemelisiniz.
 C) Kabak yine benim kafama patladı bu olayın sonunda.
 D) Tam tamına 20 kilolarında bir ağırlık kaldırdı çocuk.



YAZIM KURALLARI

Yazımı Karıştırılan Bazı Sözcükler (Doğru Yazımlar)

gardırop	Boğaz Köprüsü'nün	Boğaz Köprümüzün (Ayrılmaz.)
birdenbire	doğal gaz	Avrupa Birliği'ne
gitgide	dinozor	Türkiye Büyük Millet Meclisine (Ayrılmaz.)
ızdırap	maydanoz	bir gün
tıraş	her şey	vurdumduymaz
kılavuz	hiçbir şey	akşamüstü
başköşe	herhangi bir şey	Hoş geldiniz.
başparmak	ya da	boş vermek
herkes	karnabahar	Boş ver! (Dikkate alma)
yanlış	yalnız	boşvermiş
kirpik	orijinal	kibrit
inisiyatif	mütevazı (alçak gönüllü)	mütevazı (paralel)
röportaj	antrenman	eşofman
makine	iddia	sürpriz
poğaç	sandviç	şoför
metot	komiser	aforoz
fasulye	espri	flüt
entelektüel	silahşor	kolektif
tespit	Affedersin!	teneffüs
kavanoz	gelgelelim	doğüstü
cancığer	havaalanı	müracaat
anneanne	başsağlığı	müsvedde
açgözlü	anekdot	altyapı
başkahraman	hukuka	yer altı çarşısı
laboratuvar	babayiğit	yeraltı dünyası
muhatap	erozyon	eşkıya
doküman	floresan lamba	gelişigüzel
gözyaşı	günaşırı	gitgide
herhâlde (belki)	direkt	restoran
ağırlı	başrol	egzoz
ana vatan	babaevi	ünvan
rast gelmek	Rast gele! (İşiniz rast gitsin.)	rastgele (gelişigüzel)
stajyer	tasvir	şefkat

➔ Bazı deyimlerin de yazımında sıkça hataya düşülmektedir.

Örnek

Avcunu yalamak (Yanlış)

Avucunu yalamak (Doğru)

Gözleri felfecir okumak (Doğru)

Gözleri velfecri okumak (Doğru)



ETKİNLİK 16

Aşağıdaki sözcüklerden yazımı yanlış olanları “x” ile işaretleyerek belirtiniz.

- | | | | |
|---|-------------------------------------|--|--------------------------------------|
| ☐ 1. her şey | ☐ 2. bir çok | ☐ 3. herkez | ☐ 4. meyve |
| ☐ 5. şoför | ☐ 6. yanlış | ☐ 7. kavanoz | ☐ 8. orijinal |
| ☐ 9. labaratuvar | ☐ 10. burada | ☐ 11. seyahat | ☐ 12. iddia |
| ☐ 13. yada | ☐ 14. yanlış | ☐ 15. hiç bir şey | ☐ 16. şevkat |
| ☐ 17. hoş geldin | ☐ 18. sağol | ☐ 19. bir gün | ☐ 20. erezyon |



ETKİNLİK 17

Aşağıdaki cümlelerde yanlış yazılan sözcüklerin altlarını çizerek karşlarına doğrularını yazınız.

		Yanlış Yazılan Sözcüklerin Doğru Yazımları
1.	Sokağın köşesini dönünce karşıma birden bire köpek sürüsü çıktı.	
2.	Dükkâna gideceğim için sabah erkenden kalkıp traş oldum ve güzel bir kahvaltı yaptım.	
3.	Çocuğun kaşı, gözü ve kipiği; ona bambaşka bir sevimlilik katıyordu.	
4.	Girdiği ameliyattan sonra dikişleri onda derin bir ıstırap yaratıyor, ağrı kesiciler fayda etmiyordu.	
5.	Yakup Kadri, yaptığı bir roportajında “Yaban” romanının yazılış sürecinden bahsetmiştir.	
6.	Misafirler geleceği için akşamdan kısır, ıslak kek ve peynirli poça yaptım.	
7.	Dinazor adı, Grekçe “korkunç” anlamına gelen deinos ve “kertenkele” anlamına gelen sauros sözcüklerinin birleştirilmesinden oluşur.	
8.	Doğum günü olduğu için arkadaşlarıyla ona süpriz bir parti hazırladık.	
9.	Zavallı kadın soğuğa aldırmandan önüne koyduğu kipritleri satmaya çalışıyordu.	
10.	Beden dersi olduğu için giyinme odasına giderek sırayla eşortmanlarımızı giydik.	